

ЗАКОН ЗА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на уредување

Со овој закон се уредуваат мерките за избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти од загадувањето на амбиентниот воздух врз човековото здравје, како и за животната средина како целина, преку утврдување на гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање, гранични вредности за емисии, формирање на единствен систем за следење и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух и следење на изворите на емисии, сеопфатен систем за управување со квалитетот на амбиентниот воздух и изворите на емисии, информативен систем како и други мерки за заштита од одредени активности на правните и физичките лица кои имаат директно или индиректно влијание врз квалитетот на воздухот.

Член 2

Примена на Законот

Одредбите на овој закон се однесуваат на амбиентниот воздух освен загадување на амбиентниот воздух предизвикано од радиоактивни супстанции, бучава и елементарни непогоди и загадување на воздухот на работното место.

Член 3

Цели на Законот

Целите на овој закон се:

- избегнување, спречување и намалување на штетните ефекти врз човековото здравје и животната средина како целина, вклучувајќи ги и биолошката разновидност, природното богатство и историското и културното наследство;
- обезбедување на соодветна информација за квалитетот на амбиентниот воздух;
- спречување и намалување на загадувањата кои предизвикуваат промена на климата и
- одржување на квалитетот на амбиентниот воздух таму каде што е добар и подобрување во други случаи.

Член 4

Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

- 1) “**амбиентен воздух**” е надворешен воздух во тропосферата во кој не е опфатен воздухот на работното место;
- 2) “**квалитет на амбиентниот воздух**” е состојба на амбиентниот воздух прикажан преку степенот на загаденост;
- 3) “**загадување на воздухот**” е промена на квалитетот на амбиентниот воздух како ре-

зултат на човековите дејства со непосредно или посредно внесување на загадувачки супстанции коишто можат да бидат штетни врз човековото здравје и животната средина, или да предизвикаат штета по материјалниот имот и ги нарушуваат или влијаат врз природните убавини и другите легитимни начини на користење на животната средина;

4) **“загадувачка супстанција на воздухот”** е секоја супстанција што човекот непосредно или посредно ја внесува во амбиентниот воздух, а за којашто постои веројатност дека ќе има штетни ефекти врз човековото здравје, односно врз животната средина како целина;

5) **“ниво”** е концентрацијата на некоја загадувачка супстанција во амбиентниот воздух или нејзино таложење врз површина за еден определен временски период;

6) **“гранична вредност”** е нивото утврдено врз основа на научни сознанија, со цел да се избегнат, спречат или да се намалат штетните ефекти врз здравјето на луѓето, односно животната средина како целина, а којашто треба да се постигне во даден период и штом еднаш се постигне веќе да не се надминува;

7) **“оценување”** е секоја метода која се употребува за мерење, пресметување, предвидување или за проценување на нивото на некоја загадувачка супстанција во амбиентниот воздух;

8) **“техники за моделирање”** означува разновидни математички пристапи за претставување на физичките и хемиските процеси во амбиентниот воздух, како и процедури за промена на овие формулации, заедно со бараните влезни податоци за да се спроведе моделирањето на квалитетот на амбиентниот воздух;

9) **“горен праг на оценување”** е нивото под кое може да се користи комбинација од мерки и од техники за моделирање за да се оцени квалитетот на амбиентниот воздух;

10) **“долен праг на оценување”** е нивото под кое може да се користат само техники за моделирање или за објективно проценување за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух;

11) **“целна вредност за амбиентниот воздух”** е нивото утврдено со цел да се избегнат подолгорочните штетни ефекти врз човековото здравје, односно животната средина како целина, а коешто треба да се постигне тогаш кога е можно во текот на определен временски период;

12) **“праг на алармирање”** е нивото на загадување од кога почнува да постои ризик по човековото здравје, како резултат на кратко изложување, односно ниво од коешто отпочнуваат да се преземаат непосредни мерки дефинирани со овој закон;

13) **“маргини на толеранција за гранична вредност”** е процентот од граничната вредност до кој оваа вредност може да биде надмината во услови дефинирани согласно со овој закон;

14) **“емисија”** е испуштање на загадувачки супстанции во воздухот;

15) **“емисиона гранична вредност”** е дозволено количество на загадувачка супстанција содржано во емитираните отпадни гасови во определен период, што не треба да се надмине;

16) **“отпадни гасови”** се гасни исфрлања во амбиентниот воздух што содржат количина на цврсти, течни или гасовити емисии. Волуметриските податоци се изразуваат во кубни метри на час при стандардна температура од 273 келвини степени и притисок од 101,3 килопаскали;

17) **“извор на емисија”** е место или површина од која се испуштаат загадувачки супстанции во воздухот;

18) **“трансмисија”** се комбинирани ефекти од транспорт и атмосферска реакција врз загадувачките супстанции;

19) **“катастар на загадувачи во воздухот”** е квалитативна и квантитативна евиденција на загадувачките супстанции и изворите на загадување кои испуштаат загадувачки супстанции во воздухот во кој е вклучена и карта на загадувачите;

20) **“зона”** е дел од територијата на Република Македонија со дефинирани граници за целите на оценување и управување со квалитетот на амбиентниот воздух;

21) **“агломерација”** е зона во која густината на населението е над 250.000 жители, или таму каде што густината на населението е помалку од 250.000 жители, но каде што густината на населеност по км² ја оправдува потребата од оценување на квалитетот на амбиентниот воздух и управувањето со него;

22) **“мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух”** е систематизирано, континуирано мерење, следење и контрола на промената на состојбата и промените на квалитетот на воздухот;

23) **“испуст”** е место на испуштање и/или истекување на загадувачки супстанции од одреден извор на загадување во амбиентниот воздух;

24) **“приземен слој”** е воздухот во зона на дишење на човекот;

25) **“фиксна локација”** е место каде што треба да се мерат загадувачите, мерењата се изведуваат на фиксни локации, континуирано или со земање примероци по случаен избор, а бројот на мерењата треба да биде доволно голем за определување на забележаните нивоа;

26) **“хаварија”** е појава во вид на голема емисија, пожар или експлозија како резултат на неконтролирани настани во текот на работењето во кој било систем, со учество на една или повеќе штетни и опасни супстанции, а што доведува до сериозна опасност за човековото здравје и за животната средина, веднаш или подоцна, во или надвор од системот како резултат на што се испуштаат една или повеќе опасни супстанции во амбиентниот воздух;

27) **“инсталација”** е неподвижна техничка единица во која се вршат едно или повеќе дејства во рамките на индустриската активност која е предмет на оценка на влијанијата врз животната средина и сите други дејства непосредно поврзани со нив или се технички поврзани со дејствата што се изведуваат на таа локација, а коишто би можеле да имаат ефект врз емисиите на отпадните гасови и загадувањата и

28) **“надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина”** е органот основан со Законот за животната средина.

II НАЧЕЛА НА УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ И ИЗВОРИТЕ НА ЕМИСИИ

Член 5

Начело на внимателно и одговорно однесување

За време на активностите што би можеле да имаат влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух, секој е должен да се однесува внимателно и одговорно за да се избегне и спречи загадувањето на амбиентниот воздух и штетните ефекти врз човековото здравје и животната средина во целина.

Член 6

Начело на временска перспективност

Временските рокови во плановите, програмите и одлуките за управување со квалитетот на амбиентниот воздух треба да соодветствуваат на временската перспектива на очекуваните ефекти.

Член 7

Примена на други начела

Покрај начелата од членовите 5 и 6 на овој закон во заштитата на квалитетот на амбиентниот воздух се применуваат и начелата утврдени во Законот за животната средина.

III ИЗВОРИ НА ЗАГАДУВАЊЕ

Член 8

Извори на загадување

(1) Извори на загадување на амбиентниот воздух согласно овој закон се:

1) инсталации кои се користат во технолошки процеси и енергетски објекти (во натамошниот текст: стационарни извори);

2) мотори со внатрешно согорување вградени во локомотиви, бродови, авиони и возила (во натамошниот текст: подвижни извори) и

3) горива.

(2) Изворите на загадување од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член се проектираат, градат, опремуваат, одржуваат и работат така што да не испуштаат загадувачки супстанции во амбиентниот воздух во количество поголемо од пропишаните гранични вредности за емисија.

(3) Изворите на загадување од ставот (1) точка 3 на овој член, не смеат да произведуваат, увезуваат и пуштаат во промет доколку не ги задоволуваат пропишаните гранични вредности за содржина на штетни супстанции и други барања за квалитет на горивата во согласност со прописот од членот 16 на овој закон.

IV ЕДИНСТВЕНИ ГРАНИЧНИ ВРЕДНОСТИ

Член 9

Видови на гранични вредности

За избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти врз човековото здравје и врз животната средина како целина, се пропишуваат следниве видови на гранични вредности:

1) гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање;

2) гранични вредности за емисии на отпадни гасови и пари од стационарни извори;

3) гранични вредности за емисии на отпадни гасови од подвижни извори и

4) содржина на штетни супстанции во горива.

Член 10

Гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање

(1) За постигнување на целите за квалитет на амбиентниот воздух, Владата на Република Македонија по предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и органот на државната управа надлежен за работите во областа

на здравството пропишува:

1) гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух (во натамошниот текст: гранични вредности за квалитет) и прагови на алармирање;

2) роковите за постигнување на граничните вредности за одделни загадувачки супстанции;

3) маргини на толеранција за гранична вредност и

4) целна вредност и долгорочни цели за одделни загадувачки супстанции.

(2) Во зависност од нивото и карактерот на загадување на амбиентниот воздух, Владата на Република Македонија, во смисла на ставот (1) точки 1, 2 и 3 од овој член, може да пропише и построги гранични вредности за квалитет за одредени подрачја на предлог на советот на општината или на Советот на градот Скопје.

Член 11

Фактори кои се препорачуваат

Владата на Република Македонија при пропишување на видовите на загадувачки супстанции води сметка за следниве фактори:

1) веројатноста, сериозноста и зачестеноста на ефектите во однос на човековото здравје и/или животната средина како целина, со тоа што мора да се води посебна сметка за непоправливите ефекти;

2) сеприсутност и висока концентрација на загадувачот во атмосферата;

3) трансформации во животната средина или метаболични промени кои можат да доведат до создавање на хемикалии со поголема токсичност;

4) истрајност во животната средина, доколку загадувачот не е биоразградлив и може да се акумулира во организмот на човекот, во животната средина или во синцирот на исхраната и

5) влијание на загадувачот:

- врз големина на изложеното население, биоресурсите или екосистемите,

- постоење на особено чувствителни цели во засегнатата зона,

- како и по потреба примена на методите за оценување на ризикот.

Член 12

Маргини на толеранција за гранична вредност

(1) При пропишување на граничната вредност за секоја загадувачка супстанција и периодот потребен за спроведување на мерките за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух, водејќи притоа сметка за реалното ниво на дадена загадувачка супстанција, Владата на Република Македонија на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството, може да пропише отстапувања од утврдените гранични вредности за квалитет.

(2) Дозволените отстапувања од ставот (1) на овој член се намалуваат постепено за да се достигне нивото на граничните вредности за квалитет најдоцна на крајот на определениот период специфичен за секоја загадувачка супстанција, во согласност со усвоените рокови за постигнување на граничните вредности за квалитет.

Член 13

Гранични вредности за емисија на отпадни гасови и пареи од стационарни извори

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството ги пропишува граничните вредности за дозволени нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пареи, кои ги емитуваат стационарните извори во воздухот (во натамошниот текст: гранични вредности за емисија), со цел да се осигура квалитетот на амбиентниот воздух соодветно на пропишаните гранични вредности за квалитет утврдени со одредбите од членот 10 на овој закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член во зависност од карактерот на загадувањето на амбиентниот воздух и изворите на емисии во определена зона и агломерација, на предлог на советот на општината и на Советот на градот Скопје, во смисла на ставот (1) на овој член, може да се пропишат и построги гранични вредности за емисија.

Член 14

Гранични вредности за емисија од подвижни извори

Гранични вредности за емисија и видовите на загадувачки супстанции во отпадни гасови од подвижни извори на загадување (во натамошниот текст: емисии од подвижни извори) ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 15

Општи обврски

(1) Пропишаните гранични вредности за емисија од членот 13 на овој закон се задолжителни за сите објекти и инсталации кои се во фаза на проектирање, изградба, реконструкција или експлоатација без разлика дали се од производна или непроизводна дејност.

(2) Пропишаните гранични вредности за емисија од членот 14 на овој закон се задолжителни за сите подвижни извори на загадување во согласност со овој закон.

Член 16

Содржина на штетни супстанции во горивата

Гранични вредности за содржина и видови на штетни супстанции, како и други барања за квалитетот на горивата ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

V УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Член 17

Начини на управување

Управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух се врши преку:

- 1) оценување на квалитетот на амбиентниот воздух и
- 2) донесување и спроведување на плански документи.

1. ОЦЕНУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Член 18

Предмет на оценување

Оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух на територијата на Република Македонија се врши врз основа на редовните мерења преку државната мрежа, како и мерењата преку локалните мрежи и мерењата на емисиите од стационарните и подвижните извори на загадување извршени во текот на најмалку една година, со можност за користење на техники за моделирање.

Член 19

Надлежни органи

(1) Оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух го врши органот на државната управа надлежен за работите во областа на животната средина.

(2) Оценувањето на здравствениот ризик поврзан со квалитетот на амбиентниот воздух го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 20

Методологија за оценување

Критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 21

Прелиминарна оценка

(1) Со цел да се подготват и да се воспостават мрежи за мониторинг и мерења на квалитет на амбиентниот воздух, треба да се изврши прелиминарна оценка на квалитетот на амбиентниот воздух.

(2) Прелиминарната оценка се базира на постоечките и/или репрезентативни мерења на концентрациите на загадувачките супстанции најмалку за последните пет години.

(3) Таму каде што не се достапни постоечки мерења или нема мерења, треба да се користат репрезентативни мерења дополнети со податоци од катастарот на загадувачи на воздухот, како и моделирање на квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 22

Листи на зони и агломерации

(1) Врз основа на оцената за квалитетот на амбиентниот воздух за територијата на Република Македонија се утврдуваат листи на зони и агломерации на следниов начин:

1) листи на зони и агломерации каде што нивото на една или повеќе загадувачки супстанции ги надминуваат граничните вредности за квалитет плус маргината на толеранција;

2) листи на зони и агломерации каде што нивото на една или повеќе загадувачки супстанции е меѓу граничните вредности за квалитет и граничните вредности за квалитет плус маргината на толеранција и

3) листи на зони и агломерации каде што нивото на една или повеќе загадувачки супстанции е пониска од граничните вредности за квалитет.

(2) Листите на зоните и агломерациите од ставот (1) на овој член ги утврдува и ги објавува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Листите од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во зависност од резултатите на оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух ги ревидира еднаш годишно, а листите од став (1) точка 3 на овој член ги ревидира најмалку на пет години.

2. ПЛАНИРАЊЕ НА ЗАШТИТАТА НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Член 23

Основни плански документи

Заради реализирање на поставените цели за квалитет на амбиентниот воздух согласно со овој закон, како и заради нивно планирање и реализирање, се изработуваат:

- 1) Национален план за заштита на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: План) и
- 2) Програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: Програма).

Член 24

Стратегиска оценка

Стратегиска оценка на документите од членот 23 на овој закон се врши само во случаи и под услови определени со Законот за животната средина.

Член 25

Национален план за заштита на амбиентниот воздух во Република Македонија

(1) Со Националниот план од членот 23 став (1) точка 1 на овој закон се определува заштитата на амбиентниот воздух со која особено ќе се обезбеди:

- 1) одржување на квалитетот на амбиентниот воздух во зоните каде што не се надминуваат граничните вредности за квалитет;
- 2) подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух во зоните каде што се надминуваат граничните вредности за квалитет;
- 3) преземање на мерки за намалување на емисиите од определени стационарни извори на загадување;

4) усвојување на неопходни мерки за минимизирање и целосно отстранување на негативните ефекти врз квалитетот на амбиентниот воздух;

5) усвојување на неопходни мерки за минимизирање и целосно отстранување на негативните ефекти врз квалитетот на амбиентниот воздух во прекуграничен контекст;

6) остварување на обврските преземени со меѓународните договори кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија и

7) утврдување на зони и агломерации од приоритетно значење во зависност од степенот на надминување на граничните вредности за квалитет и во зависност од опасноста по човековото здравје, како и активности кои треба да ги преземат општините и градот Скопје.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравство и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата ја пропишува деталната содржина и начинот на подготвувањето на Планот.

(3) За реализација на Планот Владата на Република Македонија донесува годишна програма на мерки за остварување на целите за квалитет на амбиентниот воздух со финансиски план за реализација.

(4) Планот се донесува за период од најмалку осум години.

(5) Планот го донесува Владата на Република Македонија на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата.

(6) На предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата, Владата на Република Македонија може да изврши измени или дополнувања на Планот.

(7) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е одговорен орган за спроведување на Планот од ставот (1) на овој член.

(8) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен најмалку еднаш на две години да ја известува Владата на Република Македонија за реализација на Планот.

(9) Определбите од Планот треба да се имаат предвид при изготвување долгорочни документи со кои се определува политиката и целите на користењето и уредувањето на просторот и развојот на одделни стопански гранки.

Член 26

Програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух

(1) Во зоните и агломерациите од членот 22 став (1) точки 1 и 2 на овој закон се донесува Програма од членот 23 став (1) точка 2 на овој закон.

(2) Програмата на предлог на градоначалникот ја донесува советот на општината и Советот на градот Скопје чие подрачје припаѓа во зоните и агломерациите од членот 22 став 1 точки 1 и 2 на овој закон.

(3) Основна цел на Програмата од ставот (1) на овој член е преземање на сите потребни мерки за намалување на нивоата на загадувања и постигнување на соодветните гра-

нични вредности за квалитет во утврдениот временски период согласно со пропис донесен врз основа на овој закон.

(4) Во случаите на надминување на гранични вредности за квалитет за повеќе од една загадувачка супстанција, советот на општината и Советот на градот Скопје може да донесе интегрирана програма што ги опфаќа сите релевантни загадувачки супстанции.

(5) Доколку зоните и/или агломерациите ја покриваат територијата на повеќе општини, може да се донесе заедничка програма.

(6) Ако загадената зона и/или агломерација ја покрива територијата на две или повеќе држави, програмите во соработка и координација со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина се разработуваат во договор со инволвираните држави на начин и постапка утврдена со Законот за животната средина.

(7) Податоците од програмите и другите мерки определени во ова поглавје се составен дел од Планот.

Член 27

Содржина на Програмата

(1) Програмата од членот 23 став (1) точка 2 на овој закон ги содржи следниве елементи:

- 1) локализација на прекумерното загадување;
  - 2) општи информации;
  - 3) одговорни органи;
  - 4) природа и оценување на загадувањето;
  - 5) потекло на загадувањето;
  - 6) анализа на состојбата;
  - 7) детали за мерки или проекти за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух што постоеле пред денот на влегувањето во сила на овој закон;
  - 8) детали за донесените мерки или проекти од аспект на намалување на загадувањето, набројување и опис на сите мерки зацртани во проектот и
  - 9) детали за мерките или за проектите што се планираат.
- (2) Програмата ги вклучува целите и роковите за реализација, потребните финансиски средства и одговорните органи за контрола и оценување на реализираните активности.

Член 28

Обврски на други субјекти

Правните и физичките лица сопственици односно корисници на инсталациите кои се извори на загадување на амбиентниот воздух должни се да ги применат и финансираат мерките за намалување на емисиите утврдени со програмата.

Член 29

Припритени зони и агломерации

За зоните и агломерациите кои во согласност со Планот од членот 25 став (1) точка 7 на овој закон, се утврдени како приоритет, програмата на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во соработка со засегнатите општини и градот Скопје ја донесува Владата на Република Македонија.

Член 30

Акционен план и обврска за известување при алармантни состојби

(1) Во зоните и агломерациите каде што мониторингот или други податоци покажуваат дека постои реален ризик од надминување на пропишаните гранични вредности за квалитет или често има појава на надминување на прагот на алармирање за определена загадувачка супстанција, како резултат на одредени метеоролошки услови и други фактори, општината и градот Скопје донесуваат и акционен план и други акти.

(2) Со акциониот план и други акти, зависно од настанатите појави кои можат да влијаат врз човековото здравје и животот на луѓето, општината и градот Скопје преземаат краткорочни мерки за намалување и отстранување на ризикот и ограничување на времетраењето на таквите појави, а особено истрага и идентификација на причините за настанатите појави и преземање на соодветни превентивни мерки.

(3) Со мерки од ставот (2) на овој член, зависно од поединечните појави, можат да се ограничат или забранат одредени активности кои придонесуваат за таквите појави, вклучувајќи и мерки за ограничување или забрана на сообраќајот.

(4) За преземените мерки, како и за секое надминување на прагот на алармирање, градоначалникот на општината и на градот Скопје во соработка со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и надлежен центар за известување и тревожење, задолжително и континуирано ја известува засегнатата јавност за настанатата состојба, како и за мерките кои треба да се преземат, на начин утврден со посебен акт на општината и на градот Скопје.

(5) При спроведувањето на дејствијата од ставот (4) на овој член, градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да ги земе предвид и информациите што треба да и бидат соопштени на јавноста, утврдени со посебен пропис донесен врз основа на овој закон.

Член 31

Интегрирана заштита

При изготвување и реализација на акциониот план од членот 30 на овој закон се земаат предвид и прописите за интегриран пристап кон заштитата на животната средина и прописите од областа на здравствената заштита и други релевантни прописи.

Член 32

Соработка

Општината и градот Скопје при подготовката на програмата, како и акциониот план, по потреба соработуваат со органите на државната управа, научни и стручни организации вклучувајќи ги и правните и физичките лица сопственици, односно корисници на инсталациите кои се извори на загадување на амбиентниот воздух.

Член 33

Ивестување и учество на јавноста

Градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да ги преземе сите мерки за да ги информира заинтересираните субјекти и да обезбеди пристап до информациите и учество во врска со подготовката и усвојувањето на програмите, вклучувајќи ги и интегрираните програми од членот 26 став (3) на овој закон, на начин и во постапка утврдени

со закон.

Член 34

Доставување на извештаи

Градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да доставува до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина годишен извештај за спроведување на програмите од членот 26 на овој закон, како и извештај за спроведување на акциониот план од членот 30 на овој закон.

Член 35

Зони со нивоа пониски од пропишаните гранични вредности

Во зоните и агломерациите од членот 22 став (1) точка 3 на овој закон се дејствува превентивно, со цел да се одржуваат нивоата на загадувачките супстанции под пропишаните гранични вредности за квалитет и се настојува да се зачува најдобриот квалитет на амбиентниот воздух во согласност со принципите на одржливиот развој.

VI МОНИТОРИНГ НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ И ИЗВОРИТЕ НА ЕМИСИИ

Член 36

Цели на мониторинг

(1) Мониторингот на состојбите и промените на квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: мониторинг) се врши на начин и под услови утврдени со овој закон.

(2) Целта на мониторингот на квалитетот на амбиентниот воздух во Република Македонија е воспоставување на единство во создавањето и функционирањето на системите за мониторинг и контрола и одржување на сеопфатна база на податоци потребни за управување и преглед на состојбите со квалитетот на амбиентниот воздух преку:

- 1) систематско следење, набљудување, испитување и оценување на влијанието на загадувањето врз квалитетот на амбиентниот воздух;
- 2) идентификација и распределба на изворите на загадување;
- 3) оценка на влијанието на загадениот амбиентен воздух врз здравјето на луѓето и животната средина;
- 4) утврдување и предлагање мерки за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух и
- 5) користење други техники за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух, особено моделирањето и идентификацијата на идни проблеми.

Член 37

Државна мрежа

(1) За мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух на територијата на Република Македонија, Владата на Република Македонија воспоставува државна мрежа за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: државна мрежа).

(2) Со државната мрежа се обезбедува постојан мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух кој е составен дел од целокупниот мониторинг за животна средина.

(3) Надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина врши следење на амбиентниот воздух преку државната мрежа и управува со државната

мрежа.

Член 38

Програми за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух

(1) За работа на државната мрежа, надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина донесува годишна програма за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух со согласност на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) За реализација на програмата од ставот (1) на овој член надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина поднесува годишен извештај до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 39

Локални мрежи

За мерење и следење на загадувањето на амбиентниот воздух во населбите и индустриските подрачја општините и градот Скопје можат по претходно добиено претходно мислење од надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, под услови и начин уредени со овој закон, да воспостават локални мрежи .

Член 40

Мерни станици и мерни места

Следењето на квалитетот на амбиентниот воздух се врши преку мерни станици и мерни места за :

- 1) мерења на позадинското загадување (состојба со квалитетот на амбиентниот воздух во ненаселени подрачја);
- 2) мерења на прекуграничен пренос на загадувачки супстанции;
- 3) мерења во врска со меѓународните обврски на државата и
- 4) мерења на загадувањето на амбиентниот воздух на подрачја на национални паркови, паркови на природата, заштитени подрачја, чувствителни еколошки системи, како и културно и природно наследство и мерење на загадувањето на амбиентниот воздух во населби и индустриски подрачја.

Член 41

Методологија за мониторинг

(1) Начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на сите мрежи и методологијата за мониторинг, условите и начинот и постапката на доставување на информациите и податоците од мониторингот на квалитетот на амбиентниот воздух ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

(2) Критериумите за избор на мерни места од кои се следи влијанието на подвижните извори на загадување врз квалитетот на амбиентниот воздух ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работата од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 42

Вршење на мониторинг

(1) Определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух можат да вршат и акредитирани научни, стручни организации и институции, како и други правни лица под услови и на начин утврдени со овој закон.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член, за вршење на определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух треба да ги исполнуваат следниве услови:

1) да имаат вработено најмалку три лица со висока стручна подготовка и потребно работно искуство од најмалку три години во областа на мониторингот за квалитет на воздухот и

2) да имаат потребна опрема, уреди одобрени во постапката за верификација на мерила утврдени со закон, инструменти и соодветни деловни простории за вршење на дејноста.

(3) Поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опрема, уреди, инструменти и соодветни деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 43

Надлежности за мониторинг во прекуграничен контекст

Следење и контрола на прекуграничниот пренос на загадувачки супстанции во атмосферскиот воздух, како и влијанието на загадувањето на атмосферскиот воздух врз климатските процеси во атмосферата го врши надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина и органот на државната управа надлежен за работите од областа на хидрометеорологијата во согласност со закон.

Член 44

Доставување на податоци и информации

(1) Органите на државната управа, градоначалникот на општината и на градот Скопје и други субјекти кои вршат следење на квалитетот на амбиентниот воздух согласно со овој или друг закон, се должни податоците и информациите од мониторингот, да ги доставуваат без надоместок до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(2) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина доставува извештаи од мониторингот за потребите на органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството, заводите за здравствена заштита и градските заводи за здравствена заштита, органот на државната управа надлежен за работите од областа на хидрометеорологијата, надлежен центар за известување и тревожење, како и до градоначалникот на општината и на градот Скопје и други државни органи и институции.

(3) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина собраните, обработените и верификуваните податоци и информации од мониторингот за квалитет на амбиентниот воздух и изворите на емисии, согласно со пропис донесен врз основа на овој закон, ги доставува најмалку еднаш месечно, а по потреба и во пократок рок до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната сре-

дина.

(4) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина заради реализација на обврските од меѓународните договори кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија е надлежен орган за презентација на податоците за квалитетот на амбиентниот воздух и емисиите во амбиентниот воздух.

Член 45

Мониторинг на емисии од стационарни извори

(1) Правните и физичките лица сопственици, односно корисници на определени инсталации кои се извор на емисии на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух кои се опфатени со државната и/или со локалните мрежи, согласно со овој закон се должни да:

1) инсталираат и да одржуваат во исправна состојба мерни инструменти за следење на емисиите на местото на изворот и

2) обезбедат редовно следење, мерење и обработка на податоците на емисиите од изворот на загадувањето и за тоа да водат дневник.

(2) Правните и физичките лица се должни податоците од ставот (1) точка 2 на овој член да ги доставуваат еднаш месечно до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина .

(3) Формата и содржината на образецот за доставување на податоците од ставот (1) на овој член и формата, содржината и начинот на водење на дневникот ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни да ги чуваат податоците за емисиите најмалку пет години, а потоа да ги архивираат во согласност со закон.

Член 46

Методологии за мониторинг на емисии од стационарни извори

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува методологијата, начините, постапките, методите и средствата за мерење на емисиите од стационарните извори.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина пропишува методологија за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во амбиентниот воздух во тони годишно за сите видови дејности, како и за други податоци потребни за доставување во Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП).

Член 47

Мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух и изворите на емисии од определени поединечни стационарни извори

(1) Правните и физичките лица сопственици, односно корисници на определени инсталации кои се извор на емисии на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух, а кои не се опфатени со државната и/или локалните мрежи за мониторинг , се должни да из-

градат систем за следење на изворот на емисии и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член следењето и мерењето можат да го вршат преку сопствени служби или преку научни и стручни организации или други правни лица, доколку се акредитирани за вршење на мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух, во согласност со овој закон и друг закон.

VII ИНФОРМАТИВЕН СИСТЕМ

Член 48

Информативен систем за квалитетот на амбиентниот воздух

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го воспоставува и управува со единствениот информативен систем за квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: информативен систем) кој е дел на севкупниот информативниот систем за животната средина.

(2) Собраните, обработените и верификуваните податоци и информациите од членот 44 став (3) на овој закон претставуваат официјална база на податоци за управување и заштитата на квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 49

База на податоци за квалитетот на амбиентниот воздух

Информативниот систем за квалитетот на амбиентниот воздух опфаќа:

- 1) податоци за квалитетот на амбиентниот воздух од државните мрежи;
- 2) податоци за квалитетот на амбиентниот воздух од локалните мрежи;
- 3) податоци за емисиите од подвижните извори;
- 4) податоци за емисиите за квалитетот на амбиентниот воздух од одделни стационарни извори;
- 5) податоци за емисиите од стационарни извори;
- 6) податоци за загадување на амбиентниот воздух при праг на алармирање и мерките за заштита на здравјето на луѓето и животната средина;
- 7) податоци за квалитетот на амбиентниот воздух од научни и стручни организации и институции и други правни лица;
- 8) податоци од меѓународни институции за следење на квалитетот на воздухот;
- 9) податоци од државни органи, научни и стручни организации и институции и други правни лица кои вршат мерења и следење на квалитетот на амбиентниот воздух од сите извори на загадување и
- 10) податоци од оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 50

Информирање на јавноста

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, преку Македонскиот информативен центар за животна средина, изготвува и објавува годишни извештаи за емисии, годишни извештаи за квалитетот на амбиентниот воздух и периодични извештаи за имплементирање на обврските од овој закон, во согласност со закон и друг пропис, како и други видови на извештаи во согласност со обврските од меѓу-

народните договори, кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија.

(2) Надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина е должен да ги објави програмите за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух.

(3) Градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да ги објавува програмите од членот 26 и акционите планови од членот 30 на овој закон, како и да известува за други мерки за управување со квалитетот на амбиентниот воздух и мерките и активностите за подобрување на општата состојба на своето подрачје, реализирани во претходната година и предвидените активности за наредната година.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работата од областа на животната средина ги пропишува содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух.

(5) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен во текот на годината да ја информира навремено и точно јавноста за моменталната состојба на квалитетот на амбиентниот воздух, постигнатиот напредок, идните планови и насоки за подобрување на состојбата, како и да направи споредба и процена на актуелната со минатата состојба во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 51

Пристап до информации

(1) Податоците и информациите од информативниот систем за квалитетот на амбиентниот воздух се информации достапни за јавноста.

(2) Надлежните органи и други правни лица коишто имаат податоци и информации за квалитетот на амбиентниот воздух се должни да обезбедат пристап на јавноста до податоците и информациите, во пропишана форма, на начин и постапка утврдени во согласност со Законот за животната средина и друг закон.

Член 52

Катастар на загадувачи на воздухот

(1) За утврдување на степенот на загаденост на амбиентниот воздух, изворите на загадување, како и нивното штетно влијание врз квалитетот на воздухот, се установува Катастарот на загадувачи на воздухот (во натамошниот текст: Катастарот).

(2) Катастарот го води и одржува надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина.

(3) Катастарот ги содржи следниве податоци:

1) основни податоци за правните и физичките лица кои имаат инсталации што се извори на загадување на амбиентниот воздух;

2) локација на објектот;

3) краток опис на активностите и техничко-технолошкиот процес;

4) значајни податоци кои се однесуваат на емисиите на загадувачки супстанции;

5) податоци кои се однесуваат за согласности, дозволи и промени во дозволите и согласностите и други релевантни податоци;

6) листа на потенцијални загадувачки супстанции со кои се нарушува или може да се наруши квалитетот на амбиентниот воздух и

7) податоци за извршени контроли, значајни резултати и преземени мерки.

(4) Формата, методологијата и начинот на водење и одржување на Катастарот ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Заради потребата на установување и водење на Катастарот, правните и физичките лица се должни податоците од ставот (3) на овој член, како и други потребни податоци да ги доставуваат до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина на негово барање.

(6) Податоците од Катастарот се достапни до јавноста во обем, форма и начин пропишан со пропис донесен врз основа на Законот за животната средина.

(7) Катастарот од ставот (1) на овој член е составен дел на Катастарот за животната средина.

VIII ЗАШТИТА НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ ОД ЗАГАДУВАЊЕ

Член 53

Забрана

Се забранува, освен во случаите утврдени со овој закон, секое дејство со кое се загадува амбиентниот воздух преку:

- емисии на загадувачки супстанции од изворите на загадување на амбиентниот воздух и
- преземање на дејства кои спречуваат загадување на амбиентниот воздух преку емисии на загадувачки супстанции од изворите на загадување.

Член 54

Построга забрана

(1) Емисија на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух може да се врши само во рамките на пропишаните гранични вредности за емисија од членот 13 став (1) на овој закон.

(2) Во случаите кога заштитата на амбиентниот воздух бара примена на построги гранични вредности за емисија тогаш се применуваат построгите гранични вредности за емисија од членот 13 став (2) на овој закон.

1. Заштита на амбиентниот воздух од загадување од стационарни извори

Член 55

Стационарни извори на загадување

(1) За инсталации кои вршат загадување на амбиентниот воздух за кои согласно со Законот за животната средина се потребни А или Б интегрирани еколошки дозволи, дозволите се прибавуваат на начин и во постапка пропишана со Законот за животната средина.

(2) За проектите за кои, согласно со листата од прописот утврдена согласно со Законот за животната средина, се врши оценка на влијанието врз животната средина, како и за проектите за кои потребата од оценка на влијанието се утврдува со испитување на секој поединечен случај, постапката за оценка на влијанието се спроведува под услови и на начин пропишани со Законот за животната средина.

Член 56

Постоечки инсталации

(1) Операторите на одредени постоечки инсталации кои се извори на загадување на амбиентниот воздух и кои врз основа на нивната дејност преку емисии вршат загадување на амбиентниот воздух и кои заради нивото на техничко-технолошкиот развој и видот на суровини кои се употребуваат, не можат да ги постигнат пропишаните гранични вредности за емисија, согласно со пропис донесен врз основа на овој закон, се должни да обезбедат дозволи за усогласување со оперативен план како услов за продолжување, односно отпочнување на работа на инсталацијата во постапка определена со Законот за животната средина.

(2) Доколку операторите на инсталациите од ставот (1) на овој член поседуваат А или Б интегрирана еколошка дозвола, се должни да обезбедат генерална еколошка ревизија во согласност со Законот за животната средина.

Член 57

Други инсталации

(1) Објектите и инсталациите за кои не е предвидено издавање на интегрирани еколошки дозволи согласно со закон, се градат, опремуваат и одржуваат на начин со кој се спречува, намалува и контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го пропишува начинот и мерките за превенција и спречување на загадувањето на амбиентниот воздух од објектите и инсталациите од ставот (1) на овој член.

2. Заштита на амбиентниот воздух од подвижни извори

Член 58

Подвижни извори на загадување

(1) Имателите на подвижни извори на загадување се должни да обезбедат усогласување со граничните вредности за емисии од подвижни извори кои се утврдени за секој одделен вид на извор на загадување на амбиентниот воздух во согласност со прописот од членот 14 на овој закон.

(2) При технички преглед и регистрација на подвижните извори на загадување согласно со закон, задолжително се врши редовна контрола на усогласеноста на нивоата на емисии од подвижните извори со пропишаните гранични вредности за емисија од овој вид на извори.

(3) Контрола на усогласеноста на емисиите од одделни подвижни извори на загадувања може да се врши и преку вонредна контрола, во случаи кога податоците од мониторингот или други податоци покажуваат дека постои реален ризик од надминување на пропишаните гранични вредности за квалитет и праговите на алармирање.

Член 59

Други мерки за заштита од подвижни извори

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на земјоделството и шумарството, може да го ограничи или забрани вршењето на определени дејности и употребата на растително производство што се одгледува на земјиште долж патиштата, доколку загадувањето на воздухот од моторните превозни средства има влијание врз нив, согласно со прописите за безбедност на храната.

3. Обврски за преземање на други мерки за спречување и намалување на загадувањето на амбиентниот воздух

Член 60

Други обврски

(1) Правните и физичките лица сопственици, односно корисници на инсталации и извори на загадување на амбиентниот воздух, се должни:

1) да го известуваат најдоцна во рок од 30 дена органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за изворот на загадување на амбиентниот воздух, суровините и технолошките процеси и уреди, како и за претстојните промени во суровините и технолошките процеси коишто ќе доведат до измени во условите и барањата за запазување на квалитетот на амбиентниот воздух, како и при извршување на ремонтните работи на уредите за прочистување на амбиентниот воздух и опремата;

2) да го известат органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина најдоцна во рок од 30 дена од настанувањето на промените во предметот на дејноста, како и за промената на операторот на инсталацијата и на лицата одговорни за зачувување на животната средина;

3) неопходно и веднаш да го известат Државниот инспекторат за животна средина и Државниот санитарен и здравствен инспекторат за настанатата хаварија во производството, како и за други инциденти коишто можат да доведат до зголемување на емисиите или да предизвикаат влошување на квалитетот на амбиентниот воздух, како и да преземат мерки, согласно со овој закон и прописите кои ја регулираат оваа материја при настанување на хаварија или несреќа и

4) да осигураат неограничен пристап на надлежните инспектори до изворите на загадување на амбиентниот воздух, како и до сите документи и податоци поврзани за емисиите и да им укажат помош при извршувањето на тие функции.

(2) Податоците од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член се доставуваат до градоначалникот на општината и на градот Скопје за инсталации за кои согласно со Законот за животната средина е потребна Б интегрирана еколошка дозвола, односно дозвола за усогласување со оперативен план.

Член 61

Постројки за испуст

(1) Производствените и вентилационите гасовити струења - носители на емисии, се ис-

пуштаат само преку постројки за испуст во амбиентниот воздух.

(2) Висината на постројките за испуст се определуваат така што во резултатот на разблажување на концентрации на загадувачките супстанции во приземниот слој на воздухот да не ги надминуваат граничните вредности за квалитет.

Член 62

Заштита од хаварии

Секое правно или физичко лице кое е сопственик или вршител на дејност во производствен процес (во натамошниот текст: оператор), транспортен или систем за складирање (во натамошниот текст: систем) во кој се присутни штетни и опасни супстанции, а кои можат веднаш или со одложено дејство да иницираат сериозна опасност по човековото здравје, односно животната средина, во или надвор од системот, како резултат на испуштање на една или повеќе штетни и опасни супстанции во амбиентниот воздух, се должни во внатрешните планови за вонредни состојби, согласно со Законот за животната средина, да предвидат мерки што треба да се преземат за заштита на квалитетот на амбиентниот воздух при можни хаварии.

IX ФИНАНСИРАЊЕ

Член 63

Извори на финансирање

(1) Средствата за заштита и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и други извори на средства утврдени со закон.

(2) Со средствата од ставот (1) на овој член се финансира реализацијата на Националниот план за заштита на амбиентниот воздух во Република Македонија, Програма за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух и други мерки кои се преземаат врз основа на овој закон.

(3) Средства за реализација на програмата во приоритетните зони и агломерации од членот 29 на овој закон се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и други извори на средства утврдени со закон.

(4) Средства за формирање, работење, одржување и развој на државната мрежа се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и други извори на средства утврдени со закон.

Член 64

Средства од буџетите на единиците на локалната самоуправа

(1) Во буџетот на општините и градот Скопје се обезбедуваат средства за заштита и унапредување на квалитетот на амбиентниот воздух, како и други извори на средства утврдени со закон.

(2) Со средствата од ставот (1) на овој член се обезбедува реализација на програмите за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух, акционите планови од членот 30 на овој закон, спроведување на активности во приоритетните зони и агломерации од членот 29 на овој закон, како и за други мерки кои се преземаат врз основа на овој закон.

(3) Средства за формирање, работење, одржување и развој на локалните мрежи од

членот 39 на овој закон се обезбедуваат од буџетите на општините и градот Скопје и други извори на средства утврдени со закон.

Х НАДЗОР И НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ

Член 65

Надлежни органи

(1) Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши органот на државната управа надлежен на работите од областа на животната средина.

(2) Инспекциски надзор над примената и спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Државниот инспекторат за животна средина преку инспектори за животна средина.

(3) За работите од надлежност на општините и градот Скопје утврдени со овој закон, инспекциски надзор над примената и спроведувањето на овој закон го вршат овластени инспектори за животна средина на општините и овластени инспектори за животна средина на градот Скопје.

(4) Редовна контрола над емисиите од подвижните извори на загадување врши надлежен орган за утврдување на техничка исправност на одделени подвижни извори, согласно со овој или друг закон.

(5) Вонредна контрола над емисиите од подвижните извори на загадување врши овластен инспектор за животна средина на општините и овластен инспектор за животна средина на градот Скопје во соработка со надлежен орган за утврдување на техничка исправност на одделени подвижни извори, согласно со овој или друг закон.

(6) Контрола на здравствената исправност на растителното производство што се одгледува на земјиште долж патишта, како и во случаите кога при оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух е утврдено дека постои здравствен ризик по животот и здравјето на луѓето надлежен орган за преземање и спроведување на потребни мерки е Државниот санитарен и здравствен инспекторат во рамките на овластувањата утврдени со закон.

(7) Контрола на квалитетот на горивата во однос на пропишаните гранични вредности за содржина на штетни супстанции и други барања за квалитет на горивата врши Државниот пазарен инспекторат во рамките на овластувањата утврдени со закон.

(8) Непосредна контрола и надзор над емисиите од одредени инсталации и извори на загадување на амбиентниот воздух, се врши најмалку два пати годишно, а над подвижните извори редовна контрола најмалку еднаш годишно.

Член 66

Делокруг на Државниот инспектор за животна средина

(1) За вршење на инспекциски надзор од својот делокруг Државниот инспектор за животна средина (во натамошниот текст: инспектор за животна средина) има право да:

1) врши увид и контрола дали се исполнети условите за заштита и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух содржани во А интегрираната еколошка дозвола (член 55), односно дозволата за усогласување со оперативен план (член 56);

2) утврди дали вршителот на определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух ги исполнува условите во однос на потребниот кадар, опрема, уреди и инструменти за вршење на овој вид работи (член 42 став (2));

3) врши контрола и увид дали има инсталирано и дали се одржуваат во исправна состојба мерните инструменти за следење на емисиите (член 45 став (1) точка 1);

4) утврди дали е запазена процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметување на количината на емисии и начинот на водењето на дневникот (член 45 став (1) точка 2);

5) утврди дали податоците за емисиите се доставуваат до надлежниот орган (член 45 став (2));

6) утврди дали е изграден систем за следење на изворот на емисии и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот (член 47 став (1));

7) утврди дали се реализирани барањата за висина на постројките за испуст, согласно со најдобри достапни техники (член 61 став (2)) и

8) преземе и други мерки за кои е овластен со закон.

(2) На барање на инспекторот за животна средина, овластено лице на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

Член 67

Донесување на решенија на државниот инспектор за животна средина

(1) При вршењето на инспекциски надзор инспекторот за животна средина со решение:

1) ќе го ограничи или забрани работењето на инсталацијата доколку не се исполнети условите за заштита на амбиентниот воздух од загадување содржани во А интегрирана еколошка дозвола (член 55), односно условите содржани во дозволата за усогласување со оперативен план (член 56) во траење од најмногу 60 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

2) ќе го ограничи или забрани работењето на правното лице кое врши определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух, доколку не ги исполнува условите за вршење на овој вид работи (член 42 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

3) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица кои немаат инсталирано мерни инструменти за следење на емисиите или истите се во неисправна состојба (член 45 став (1) точка 1), во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

4) ќе ја ограничи или забрани работата на правното или физичкото лице доколку не ја запазува процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметување на количината на емисии и начинот на водењето на дневник (член 45 став (1) точка 2) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

5) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку утврди дека не доставиле податоци за емисиите (член 45 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

6) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку утврди дека не изградат систем за следење на изворот на емисии и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот (член 47 став (1)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба и

7) ќе ја ограничи или забрани работата на инсталацијата доколку не се исполнети стандардите за висината на постројките за испуст, согласно со барањата за најдобри достапни

техники (член 61 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба.

(2) Во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, инспекторот за животна средина ќе издаде усна наредба за итно и неодољно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарен и здравствен инспекторат, како и ќе ги извести и другите надлежни инспекторати или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член, инспекторот за животна средина донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

(4) Доколку и по втор пат во текот на годината е направен прекршок од ставот (1) точка 2 на овој член тогаш инспекторот за животна средина ќе изрече забрана за вршење на дејност во траење од најмногу 60 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба.

(5) За вршењето на работите од ставот (1) точка 1 на овој член инспекторот за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина.

Член 68

Делокруг на овластени инспектори за животна средина

(1) За вршење на инспекциски надзорот од својот делокруг овластениот инспектор за животна средина на општината и овластениот инспектор за животна средина на градот Скопје (во натамошниот текст: овластен инспектор за животна средина) има право да:

1) врши увид дали се исполнети условите за заштита и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух содржани во Б интегрираната еколошка дозвола (член 55), односно дозволата за усогласување со оперативниот план (член 56);

2) врши контрола и увид дали има инсталирано и дали се одржуваат во исправна состојба мерните инструменти за следење на емисиите (член 45 став (1) точка 1);

3) утврди дали е запазена процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметување на количината на емисии и начинот на водењето на дневник (член 45 став (1) точка 2);

4) утврди дали се доставуваат податоци од емисиите до надлежниот орган (член 45 став (2));

5) врши контрола и увид дали се исполнети условите со кои се спречува, намалува или контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух на инсталации за кои не е предвидено издавање на интегрирани еколошки дозволи (член 57) и

6) преземе и други мерки за кои е овластен со закон.

(2) На барање на овластен инспектор за животна средина, овластено лице на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

(3) Овластениот инспектор за животна средина извршувањето на работите од инспекцискиот надзор од ставот (1) точки 1, 2, 3 и 4 ги презема кај инсталации кои согласно со Законот за животната средина треба да поседуваат Б интегрирани еколошки дозволи.

Член 69

Донесување на решение од овластен инспектор

за животна средина

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор овластениот инспектор за животна средина со решение :

1) ќе го ограничи или забрани работењето на инсталацијата доколку не се исполнети условите за запазување на пропишаните гранични вредности за емисија утврдени во Б интегрирана еколошка дозвола (член 55), односно условите за запазување на пропишаните гранични вредности за емисија утврдени со дозволата за усогласеност со оперативниот план (член 56) во траење од најмногу до 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба ;

2) ќе ја ограничи или забрани работата на правните или физичките лица доколку нема инсталирано мерни инструменти за следење на емисиите или истите се во неисправна состојба (член 45 став (1) точка 1) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

3) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку не ја запазуваат процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметувањето на количината на емисии и начинот на водењето на дневник (член 45 став (1) точка 2) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

4) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку утврди дека не доставиле податоци за емисиите до надлежен орган (член 45 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба и

5) ќе ја ограничи или забрани работата на инсталацијата доколку не се исполнети условите со кои се спречува, намалува или контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух на објекти и инсталации за кои не е предвидено издавање на интегрирани еколошки дозволи (член 57) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатите состојби.

(2) Во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, овластениот инспектор за животна средина ќе издаде усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарен и здравствен инспекторат, како и ќе ги извести и другите надлежни инспекторати или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член, инспекторот донесува писмено решение во рок од 48 часа од денот на издавањето на усната наредба.

(4) Доколку и по втор пат во текот на годината е направен ист прекршок од ставот (1) точка 5 на овој член овластениот инспектор за животна средина ќе изрече забрана за вршење на дејност во траење од најмногу 60 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба.

(5) За вршењето на работите од ставот (1) точка 1 на овој член овластениот инспектор за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина.

Член 70

Други надлежности

(1) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина на општината и на градот Скопје е должен да поднесе кривична пријава и прекршочна пријава до надлежните судови за поведување на кривична односно прекршочна постапка, доколку при вршењето надзор утврди основа за истите.

(2) Ако инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина на општината и на градот Скопје не ги преземат дејствијата од ставот (1) на овој член, ќе се смета дека сториле потешка повреда на работното место.

Член 71

Постапка по жалба

(1) Жалба против решението на инспекторот за животна средина може да се изјави во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Жалба против решението на овластениот инспектор за животна средина може да се изјави во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Жалбата од ставовите (1) и (2) на овој член не го одлага извршувањето на решението.

Член 72

Обврски на правни и физички лица

Правните и физичките лица се должни да им овозможат на инспекторите вршење на надзор и контрола во документацијата, да им ги даваат бараните информации, објаснувања и известувања кои се од интерес за правилно вршење на надзорот.

Член 73

Надзор на законитоста на работата на органите на општината

(1) Надзор над законитоста на работата на органите на општината, односно градот Скопје се заснова на начелото на законитост, одговорност и самостојност во остварувањето на нивните надлежности.

(2) Надзорот од ставот (1) на овој член го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) При вршењето на надзорот на работата на органите на општината и на градот Скопје органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги врши следниве работи:

1) ја следи работата на органите на општината и на градот Скопје и презема мерки, активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и градот Скопје што се однесува на изготвувањето, донесувањето и спроведувањето на програмите, плановите и други акти;

2) оценува дали органите на општината и на градот Скопје изготвувањето, донесувањето и спроведувањето на програмите акционите планови и други акти, како и доставување на извештаи за нивно спроведување го извршуваат согласно со постапките утврдени со овој закон;

3) укажува на органите на општината и на градот Скопје на пречекорувања на нивните надлежности утврдени со овој закон и предлагаат соодветни мерки за надминување на таа состојба;

4) укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината и на градот Скопје со кои би можеле да го оневозможат остварувањето на правото на јавноста за пристап до информации и учество во донесувањето на одлуките и други права и обврски утврдени со овој или друг закон;

5) дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината и градот Скопје за работи кои треба да ги вршат согласно со овој закон, на барање на органите на општината и на градот Скопје;

6) го следи навременото донесување на планските документи и други акти од страна на општините и градот Скопје;

7) поднесува иницијативи и предлози до органите на општината и на градот Скопје доколку констатираат неспроведување на овој закон како резултат на судир на надлежностите меѓу нив;

8) ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавање на поединечни права, обврски и интереси на правните и физичките лица согласно со овој закон;

9) дава мислења и стручна помош на барање на органите на општината и на градот Скопје по предлог планските документи и други акти што произлегуваат од овој закон;

10) времено ги известува органите на општината и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и преземените мерки при вршење на надзорот и

11) го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината и на градот Скопје во остварување на надлежностите утврдени со овој закон од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните.

Член 74

Одземање на вршење на надлежности

(1) Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности, органите на општината и органите на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите за кои тие се надлежни согласно со овој закон, им се одзема вршењето на работите од нивна надлежност.

(2) Вршењето на одземените работи ги презема органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина најмногу до една година од денот на нивно преземање, во име и за сметка на општината и градот Скопје.

(3) За преземање на работите од ставот (1) на овој член се известува органот на државната управа надлежен за работите од областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансиите.

ХП КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 75

(1) Со парична казна во износ од 200.000 - 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) испушти во воздухот загадувачки супстанции над пропишаните гранични вредности за емисија (член 15 став (1));

2) произведува, увезува и пушта во промет превозни средства кои не ги исполнуваат пропишаните гранични вредности за емисија од подвижни извори (член 15 став (2));

3) произведува, увезува и пушта во промет одделни производи кои не ги задоволуваат пропишаните гранични вредности за содржина на штетни супстанции и други барања за квалитетот на горивата (член 16);

4) не ги исполнува обврските за примена на мерките утврдени во програмите (член 28);

5) постапи спротивно на утврдената забрана или ограничувања во алармантни состојби заради спречување или контрола на појавите (член 30 став (3));

6) постапува спротивно на наредбата за ограничување или забрана за вршење на одредени дејности (член 59);

7) не го извести надлежниот инспекторат за хавариите во производството и други инциденти, како и не преземе соодветни мерки во такви случаи (член 60 став (1) точка 3) и

8) испушта загадувачки супстанции надвор од постројките за испуст во амбиентниот воздух (член 61 став (1)).

(2) Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни и одговорното лице во правното лице за дејствата од ставот (1) на овој член.

(3) За дејствата од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член, на правното лице покрај парична казна ќе му се изрече и мерка за безбедност забрана за вршење на определена дејност во траење од шест месеца до три години.

(4) За дејствата од ставот (1) точки 1, 2, 3, 7 и 8 на овој член на одговорно лице во правното лице покрај парична казна ќе му се изрече и мерка за безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од три месеца до една година.

(5) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок и физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 76

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

1) врши определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух, спротивно на пропишаните услови (член 42 став (2));

2) не инсталира и не ги одржува во исправна состојба мерните инструменти за следење на емисиите на местото на изворот (член 45 став (1) точка 1);

3) не обезбеди редовно следење, мерење и обработка на податоците од емисиите и не води дневник за изворот на емисиите на пропишан начин (член 45 став (1) точка 2);

4) не доставува во определениот рок до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина потребни податоци за емисиите и за изворите на емисиите (член 45 став (2));

5) не изгради систем за следење на изворот на емисиите и за контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот (член 47 став (1));

6) не овозможи пристап до информациите и податоците за квалитетот на амбиентниот воздух (член 51 став (2));

7) не ги доставува пропишаните и други потребни податоци до изготвувачот и/или одржувачот на Катастарот (член 52 став (5));

8) не ги остварува условите со кои се спречува, намалува или контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух (член 57);

9) не го извести надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, односно општината и градот Скопје за изворот на загадување, за промена на суровините и технолошките процеси, како и за претстојните ремонтни работи на уредите и опремата (член 60 став (1) точка 1);

10) не го извести надлежниот орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина, односно општината и градот Скопје за промена на предметот на дејноста, промена на операторот на инсталацијата и лицата одговорни за зачувување на животната средина (член 60 став (1) точка 2) и

11) не овозможи слободен пристап до изворите на загадување на амбиентниот воздух и до документите и податоците поврзани со емисиите (член 60 став (1) точка 4).

(2) За прекршок од ставот (1) на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна во износ од 10.000 до 30.000 денари.

(3) Со парична казна од 5.000 до 15.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 77

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок службеното и одговорното лице во општината и градот Скопје ако не постапи согласно со одредбите од членот 30 ставови (1), (4) и (5), членот 34 и членот 50 став (3) на овој закон.

XII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 78

Планот од членот 25 и Програмите од членот 26 на овој закон ќе се донесат во рок од шест години од денот на отпочнување на примената на овој закон.

Член 79

(1) Посебните прописи за извршување на овој закон ќе се донесат во рок од три години од денот на отпочнување на примената на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Член 80

Со денот на отпочнување на примената на овој закон престанува да важи Законот за заштита на воздухот од загадување (“Службен весник на СРМ” број 20/74, 6/81 и 10/90 и “Службен весник на Република Македонија” број 50/92 и 62/93), освен одредбите на членот 4 ставови 1, 2, 3, 4, 5 и 6 од Законот, кои ќе се применуваат со денот на влегувањето во сила на посебните прописи за извршување на овој закон.

Член 81

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”, а ќе се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори (“Службен весник на Република Македонија” број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).